

Урок з курсу «Основи здоров'я» 4-й клас

**Деменева Олена
Борисівна, вчитель
початкових класів,
вища категорія,
«старший учитель»**

Характер і здоров'я.

Мета: організувати роботу учнів, спрямовану на ознайомлення із поняттями «Характер», «Риси характеру», їх значенням у житті людини; переконувати учнів у необхідності збереження і зміцнення здоров'я; вчити розрізняти позитивні й негативні риси характеру, визначати риси свого характеру, аналізувати, описувати їх; узагальнити знання про емоції; розвивати зв'язне мовлення, навички роботи в групах і парах, уміння послідовно і правильно висловлювати свої думки, розмірковувати, мислити самостійно; виховувати прагнення дітей долати в собі негативні прояви, приносити задоволення і радість іншим.

Хід уроку

1.Організація класу

Давайте посміхнемося один одному і розпочнемо роботу.
Всі мають судження й думки.
Та будьте пильні, малюки.
Відповідайте чітко, вірно,
й все буде добре, імовірно.

2.Емоційна рефлексія

Ви, мабуть, помітили ,що у вас на партах лежать маленькі сонечка. Чи зауважили ви, що вони якісь незвичайні? Так, у них немає ротиків і я хочу,

щоб кожен із вас намалював ротик своєму сонечку відповідно до свого настрою:

:) гарний настрій

:I стан спокою, емоційної рівноваги

:(настрій бажано покращити

3. Актуалізація знань, умінь і навичок

Тест.

У кожного учня на парті аркуш паперу із завданням у двох варіантах.

Завдання.

Виберіть і з'єднайте лініями ситуації та емоції, які виникають у таких ситуаціях.

1 варіант

<i>Ситуація</i>		<i>Емоції</i>
Мене похвалили за вимитий посуд		Сором
Мені зробили зауваження за запізнення		Схвилюваність, радість
Чудова сонячна погода		Задоволення
Я ліплю снігову бабу		Образа
Я бачу дівчинку, яка упала і розбила лікоть		Співчуття і жаль
Друг не виконав обіцянки		Радість
Я сам удома ,хворий		Самотність, сум

2 варіант

<i>Ситуації</i>		<i>Емоції</i>
Я не виконав домашнього завдання		Радість
У мене новий велосипед і новий портфель		Пригніченість
Дощова, вітряна погода		Задоволення
Я катаюся на лижах із друзями		Сором, почуття провини
Давай швидше пиріжок, бо мене друзі чекають		Впертість, самотність, сором
Я посварився з друзями, образив бабусю		Самотність, сором
Я зроблю це по-своєму		Нетерплячість

Для перевірки виконання завдання діти обмінюються роботами.

4. Мотивація навчальної діяльності.

– На минулому уроці ми з вами говорили про доброту. Це риса характеру. Як ви вважаєте, це позитивна чи негативна риса характеру?

Ознайомлення із завданнями уроку.

На дошці плакат.

Я дізнаюся:

- що таке характер.
- позитивні й негативні риси характеру.
- вплив характеру на здоров'я.

– Подумайте і скажіть, які риси характеру нам потрібні для виконання завдань уроку.

Працьовитість, витриманість, наполегливість, уважність

5. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу.

Надання необхідної інформації.

- Давайте з вами з'ясуємо значення слова ХАРАКТЕР.

Це слово прийшло до нас із польської мови, запозичене свого часу з латини й означає «особлива властивість, відбиток, знак».

Доберіть прикметники до слова ХАРАКТЕР.

Назвіть риси гарного характеру, поганого характеру.

Самостійна робота з підручником.

- Прочитайте статтю в підручнику. А перевірити, чи правильно ви відповіли, ми зможемо, попрацювавши в групах.

Читання підручника **с.61-62**

Робота в групах.

- 1. Що впливає на формування характеру?**
- 2. Назвіть позитивні риси характеру.**
- 3. Які риси характеру властиві дівчаткам?**
- 4. Які риси характеру, в основному, притаманні хлопчикам?**
- 5. Назвіть негативні риси характеру.**

Хвилинка відпочинку *«Зроби комплімент»*.

Робота в парах змінного складу.

Перегляд мультфільму *«Ох і Ах»*.

«Мозковий штурм»

— Як впливають позитивні й негативні риси характеру на здоров'я людини?

— Мабуть, вам траплялось чути вислів *«Сім смертних гріхів»*.

Справді, наші предки, дбаючи про високу моральність підрастаючого покоління, застерігали юних від зла, вчили жити чесно і совісно, дотримуючись усталених норм поведінки. Страшних, смертних гріхів є сім, ними вважалися:

- лінь
- гнів
- обжерливість
- заздрість
- скупість
- гордість
- хтивість

За ці сім смертних гріхів Церква пророкувала найстрашнішу смертну кару — вічні муки в пеклі. Наше суспільство теж засуджує їх, бо вони руйнують нашу душу і наше здоров'я. Сучасні вчені, в результаті досліджень, прийшли до висновку, що частіше простуджуються, хворіють на грип та інші респіраторні захворювання люди з такими рисами характеру:

- впертість і негнучкість
- почуття вини
- розчарування і підозрілість
- злопам'ятність і нездатність прощати
- вразливість
- невпевненість
- збудливість і нервозність
- агресивність

Основою життя на землі є вода. Перегляньмо кадри фільму, як вода реагує на слова.

– доброта, любов, гарне ставлення до всіх людей, усмішка і весела вдача – це справді половина здоров'я. Така людина зігріває всіх навколо себе, дає позитивний заряд на цілий день, піднімає всім настрій. А гарний настрій – запорука доброї роботи, удачі, здорової атмосфери в колективі.

Стратегія «Трихвилинне есе».

На парті в кожного два листочки.

Завдання виконується протягом трьох хвилин. На одному листочку напишіть позитивні риси свого характеру. На другому – негативні риси свого характеру.

– **Я**к риси характеру впливають на твоє здоров'я? Який висновок можна зробити? (слід намагатися подолати свої негативні риси, бо вони погано впливають на здоров'я).

6. Рефлексія.

Людина впродовж життя самовдосконалюється. Ми часто не можемо змінити ситуацію, але можемо змінити своє ставлення до неї.

Зразком може слугувати історія, яку розповів італійський письменник Бруно Ферреро у книзі «Спів польового цвіркуна: Короткі історії для душі».

У молодості я був революціонером і всі мої молитви до Бога звучали приблизно так: «Господи, дай мені сили, щоб змінити світ!» Коли я сягнув зрілого віку і згадав, що ось минула вже половина мого життя, а я так нічого і не досягнув, то змінив свою молитву: «Господи, допоможи змінити тих, хто мене оточує, - мою родину, моїх приятелів - і я буду задоволений».

А зараз, коли я вже старий і мої дні добігають кінця, починаю розуміти, який з мене дурень. Тепер моєю єдиною молитвою є прохання: «Господи, даруй мені благодать змінити себе самого». Якби я так молився від початку, то не змарнував би свого життя.

Якби кожен думав про те, щоб змінити самого себе, то цілий світ став би ліпшим.

– **Ч**ого прагнув мудрець в молодості? Зрілому віці? Старості? Як розумієте ви його вислів: «Якби я так молився від початку, то не змарнував би свого життя».

7. Консолідація.

Давайте поміркуємо. Уявіть, що ви не просто учні, а директори підприємств, адміністрація. Дивним чином до нашого класу потрапила шкатулка, а що в ній, ми не знаємо. З огляду своєї посади аргументуйте, відкривати нам її чи ні.

Дискусія. Голосуванням вирішується, що посилку треба відкрити.

В ній – сонечко.

Домалюйте ротики своїм сонечкам відповідно до настрою на кінець уроку.

Підсумкова бесіда.

– **П**ротягом уроку ви працювали в групах, у парах, самотійно. Спробуйте визначити, наскільки важливим був ваш внесок у досягнення мети нашого уроку.

Нехай ваша робота на уроці стане одним із кроків формування характеру.

Якщо на вашому шляху трапиться калюжа, то щоб ви бачили не калюжу, а сонце, яке в ній відзеркалюється.

Урок з української літератури

**Кобилинська Ірина
Миколаївна, вчитель
української мови та
літератури,
вища категорія**

**М. Стельмах. «Гуси-лебеді летять».
Умови формування особистості Михайлика.
Єдність світу природи і світу дитячої душі.**

Мета: визначити роль оточення у формуванні особистості головного героя; дослідити, як у творі поєднано світ природи зі світом головного героя; розвивати впевненість учнів у висловлюванні своїх міркувань; виховувати любов до батьків, шанобливе ставлення до природи.

**Душа летить в дитинство,
Як у вирій,
Бо їй на світі тепло
Тільки там...**

Л.Костенко

Хід уроку

I. Установчо-мотиваційний етап

Учитель. Доброго дня, діти! Ось іще один урок української літератури. Він сьогодні за розкладом. Проте, сподіваюся, не за розкладом ваші почуття, думки.

Пригадайте, будь ласка, якусь приємну мить зі свого дитинства. Сподіваюсь, що спогади створили позитивний настрій і налаштували на активну роботу на уроці.

II. Повідомлення теми та мети уроку. Епіграф.

III. Активізація пізнавально-творчої діяльності учнів

1. Слово вчителя

«Дитинство – це земля, з якої виростають дерева людських талантів і характерів. Якими високими і широкими ці дерева не були б, там, у дитинстві, сховане коріння, що живить і тримає їх. Михайло Стельмах у своєму творі відслонює перед нами підземні джерела, різні шари свого дитинства», – так починає свій відгук про повість Дмитро Павличко.

2. Метод «Знаємо-Хочемо дізнатися-Дізналися»

Учні записують до таблиці те, що вони знають про твір М.Стельмаха «Гуси-лебеді летять», що хочуть дізнатися.

Знаємо	Хочемо дізнатися	Дізналися

IV. Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу.

Учитель. Сьогодні герой нашого уроку – добра, допитлива селянська дитина, яка кожної миті пізнає світ, відкриває його таємниці, душа якої живе в гармонії з природою.

Перегляд відеосюжету з кінофільму О. Муратова «Гуси-лебеді летять».

3. Бесіда.

Які часи описано в повісті? Які статки мала сім'я Михайлика?

4. Рольова гра

У ході рольової гри учні пригадують зимові розваги сільських дітей 20-х років. Форма гри – телеміст, завдяки якому ми «потрапляємо» безпосередньо на місце подій.

Ведуча. Ми маємо прямий репортаж з місця подій. На черзі телеміст Дяківці - Коростень.

Журналіст. Я перебуваю на прицерковному пагорбі в Дяківцях і маю унікальну можливість взяти участь у зимових розвагах місцевих дітей. Навколо панує неповторна атмосфера. На чому тут тільки не катаються: одні на санчатах, другі – на грамаках, треті – на шматковій жерсті. Хтось умудрився замість ковзанів осідлати притерті худоб'ячі кістки...

Ведуча. Христіно, чи є серед дітей наш герой Михайлик?

Журналіст. Так! Він саме спускається з гірки на ночовках. Та, здається, зараз йому буде непереливки, бо виїхав Михайлик прямо перед своєю матір'ю, поблідлою від страху і гніву.

Ведуча. Ми стали свідками забав тогочасних дітей.

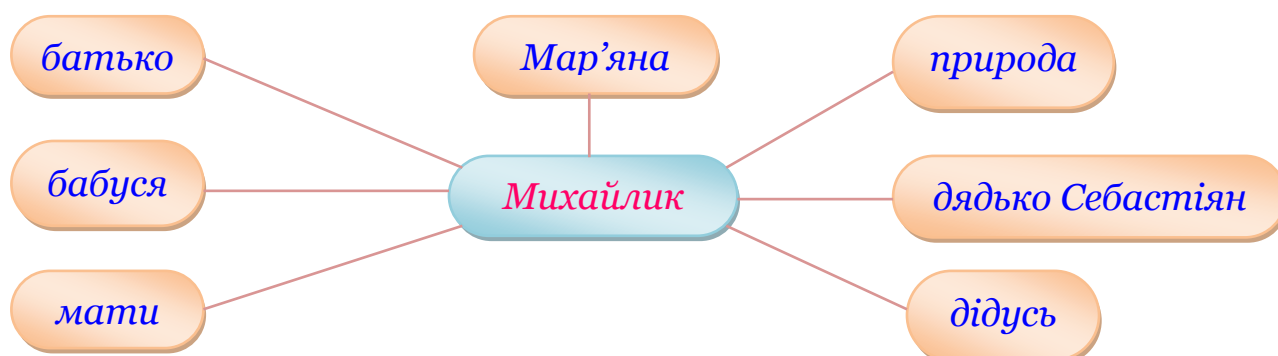
5. «Займи позицію»

Чи погоджуєтесь ви з думкою, що Михайлик – бідна нещасна дитина, якій не поталанило тримати в руках справжньої іграшки?

6. Учитель. Михайлик був у тому віці, коли формується майбутня людина і тому так важливо навчити її любити, розуміти і цінувати життя. Дитинство – найважливіша пора становлення особистості. Спілкуючись і споглядаючи, дитина переймає й засвоює знання й досвід для подальшого життя. Саме від того, хто біля неї в цей період, залежить її доля, поведінка і склад особистості.

За допомогою кого і чого формується кругозір, світогляд героя? Хто і що допомагає Михайликові стати прекрасною людиною, письменником?

Побудуймо схему формування Михайлика як особистості

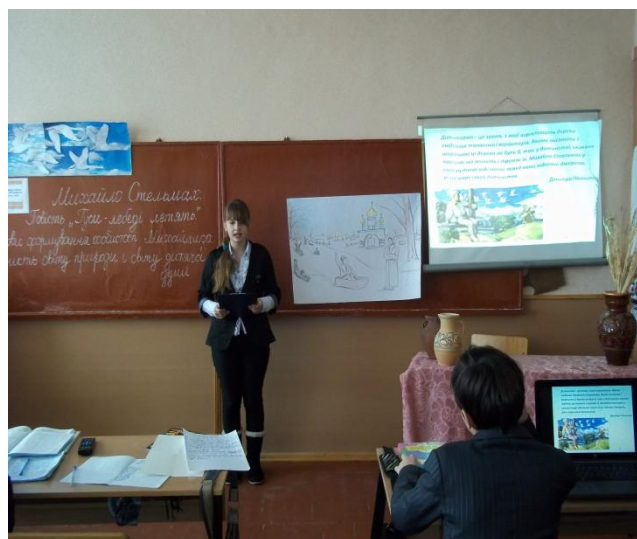

Від кожного названого вами героя Михайлик бере певні риси. Знайдіть їх та обґрунтуйте.

7. Презентація домашнього завдання. Метод «Проектів».

Учні висловлюють свої міркування щодо того, чому навчають наші герої Михайлика, які риси він успадковує від них у доросле життя.

Підтверджують свої міркування цитатами з тексту.

8. Бесіда. Кожен персонаж ненав'язливо дає Михайликові в дорогу настанову, яка допоможе йому в житті.

Як Михайлик ставиться до цих людей? Чи всіх героїв він розуміє і поважає?

9. Дискусія. Чи засуджуєте ви вчинок односельця, що не дав шматка хліба голодній жінці та її хлопчику?

10. Учитель. Отже, справжню науку проходить Михайлик, спостерігаючи життя дорослого світу. Він бачить і по-своєму сприймає не тільки добро, а й зло. Михайликів кругозір формує і природа рідного краю. Вона не керує ним, а є його частиною, складовою його особистості, в якій він почувається вільно.

11. Укладання щоденника подвійних нотаток.

Зліва учні записують цитати з тексту, які найбільше вразили, які засвідчують спілкування Михайлика з природою. Справа – свої думки, асоціації, коментарі.

V. Рефлексія. Робота з таблицею «Знаємо-Хочемо дізнатися - Дізналися»

VI. Домашнє завдання. Написати твір-мініатюру «А я б з Михайликом поговорив про...»

Урок правознавства

**Бовкунова Лідія
Петрівна,
вчитель історії та
правознавства,
вчитель-методист**

Право на освіту в Україні

Мета: ознайомити учнів з основними положеннями конституційного права громадян України на освіту, правами та обов'язками учасників навчально-виховного процесу;

- розвивати уміння аналізувати нормативні акти, розв'язувати відповідні правові ситуації;
- формувати розуміння потреби в неперервній освіті та самоосвіті, висловлювати судження щодо її важливості для людини;

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок із використанням технологій критичного мислення

Обладнання: Конституція України, витяги із Закону України «Про освіту», кружечки, зображення виноградного листка, малюнки, паперові стрічки з написами навчальних закладів.

Хід уроку

I. Організаційний момент **II. Вступна частина (виклик)**

Ти знаєш, що ти людина
Ти знаєш про це чи ні
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя єдина,
Очі твої – одні.

Вчитель: Людина – найцінніший скарб. Кожен із нас – неповторна особистість, яка живе сьогодні, і саме такої більше немає, не було і не буде. Людство зрозуміло це і визначило основні права та свободи людини.

Метод «Мікрофон»

Що називають правами людини?
В яких міжнародних документах вони проголошені?
Коли було прийнято «Загальну декларацію прав людини»?
Яку річницю ми будемо відзначати 10 грудня 2012 року?
Де закріплені права громадян України?

Робота з малюнками: Вчитель пропонує подивитися на малюнки учнів (картинки), що знаходяться на дошці та відгадати, які права на них зображені?

Вчитель: Всі права – це є можливості, які необхідні людині для життя та розвитку. Вони всі необхідні і важливі. Сьогодні ми познайомимося ще з одним правом, а з яким саме, ви дізнаєтесь після того, як зможете розшифрувати це слово. **(в а т с о і) Метод «Анаграма»**
(Учні пропонують варіанти)

Вчитель: Так, це право на освіту.
Що ж ви знаєте про право на освіту? В чому зміст права на освіту?
А зараз прошу вас заповнити 2 колонки **таблиці «ЗХД»**

Знаю	Хочу дізнатись	Дізнавсь

Вчитель: Сьогодні ми познайомимося з нормативними актами про освіту, дізнаємося зміст цього права, познайомимося з правами та обов'язками учасників навчально-виховного процесу, спробуємо аналізувати та вирішувати правові ситуації

Прочу відкрити зошити та записати тему уроку.
(Тема і план записані на дошці)

План

- 1.** Для чого потрібна освіта?
- 2.** Зміст права на освіту.
- 3.** Які середні навчальні заклади існують в Україні?

4. Якими є права та обов'язки учнів, вчителів і батьків у навчальному процесі?

IV. Основна частина уроку

Вчитель: Тож продовжимо свою мандрівку в країну «Правознанню»

1. Для чого потрібна освіта? Роль освіти в житті людини і в моєму житті.

Про важливість освіти, знань в житті людини найкраще, найточніше сказано в прислів'ях та приказках, які є своєрідними перлинами народної мудрості.

Метод «Закінчити речення»

(Вчитель називає першу частину, а учні закінчують)

Наука в ліс не веде, а з лісу виводить.

Вчення — світ, а невчення — тьма.

Вік живи — вік учись

Письменний бачить поночі більше, як неписьменний вдень.

Шануй учителя, як родителя.

Хто пише й малює, той діток своїх годує.

Хто хоче більше знати, треба менше спати.

Потрібно учитися — завжди пригодиться

Книга вчить, як на світі жити.

Хто знання має, той мур зламає.

Хто грамоти вміє, той добре і жне, і сіє

Вчитися ніколи не пізно.

А які ви знаєте вислови, прислів'я про важливість навчання та освіти?

(Учні називають прислів'я, які підібрали вдома, виконуючи д/з)

Вчитель: Навіщо ж потрібна освіта? Як ви зрозуміли ці вислови?

Що особисто для вас означає бути освіченим?

Метод «гронування»

У кожного на парті лежить кружечок, прошу записати 1-2 словами. (Діти по черзі називають і передають на передню парту, а вчитель прикріплює їх до дошки, де є зображення листка винограду, у формі виноградного грона (достаток, самовираження, гарна праця, забезпечена старість, задоволення потреб, впевненість в майбутньому, розвиток, таланти і здібності, престиж в суспільстві, стати культурною людиною, відкриває можливості, захист прав і свобод, формування особистості, самореалізація, впевненість, задоволення).

Вчитель: Освіта — основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Мета освіти — всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей; формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору; збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення його освітнього рівня; забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Освіта в сучасному глобалізованому й інформатизованому світі дедалі більше стає вирішальним чинником суспільного прогресу та національної безпеки, важливою складовою повного розвитку людської особистості, збільшення поваги до прав і свобод людини.

Сьогодні цілком очевидно, що без належної освіти людина не зможе забезпечити собі відповідних умов життя і реалізуватись як особистість, а також усвідомити й захистити свої права. Високий рівень освіти населення є важливим чинником, що позитивно впливає на створення сприятливих умов для повної реалізації прав і свобод людини і громадянина.

2. Зміст права на освіту в Україні

Вчитель: Право на освіту - це конституційне право, воно закріплене в Конституції України та в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту» та інших нормативних актах.

В чому зміст цього права?

Робота з правовими джерелами (підручник стор.67)

Самостійна робота в парах: (Учні знайомляться зі змістом ст. 53 Конституції України і витягом із Закону України «Про освіту», по черзі задають один одному запитання до кожного положення статті. Потім вчитель пропонує учням озвучити свої запитання.)

Хто має право на освіту?

Яка освіта є обов'язковою в Україні?

Хто забезпечує це право?

Розвиток якої освіти забезпечує держава?

Як можуть громадяни отримати безкоштовну вищу освіту?

Яке право гарантується національним меншинам?

Як забезпечує держава право на освіту?

По ходу обговорення вчитель може пояснювати незрозумілі поняття.

Вчитель: Право на освіту забезпечується:

— розгалуженою мережею закладів освіти різних форм власності; відкритим характером закладів освіти, вибором умов для вибору профілю навчання відповідно до здібностей, інтересів громадян; різними формами навчання - очною, заочною, вечірньою, екстернатом.

Метод «Чехарда»

Вчитель: Людина вчиться все життя, тому і освіту здобуває все життя. (На партах в учнів лежать листки паперу з даними написами, треба їх розмістити в певну систему, один учень одночасно виконує цю роботу біля дошки, а потім перевіряють).

Структура освіти

- дошкільна освіта
- загальна середня освіта
- позашкільна освіта
- професійно-технічна освіта
- вища освіта
- післядипломна освіта
- аспірантура
- докторантура

– самоосвіта

3. Які середні навчальні заклади існують в Україні.

Вчитель: Загальна середня освіта є обов'язковою в Україні.

Ст. 35 Закону України «Про освіту»

Загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, формування загальнолюдської моралі, засвоєння визначеного суспільними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство, виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення.

Вчитель: Де і як можна здобути середню освіту?

(На дошку прикріплюється круг, на якому написано «загальна середня освіта», потім у формі промінців до нього добавляються смуги паперу з написами назв навчальних закладів. Смужки можуть бути різного кольору:

- 1) заклади, які дають тільки повну загальну середню освіту;
- 2) заклади, які дають ще професійну освіту;
- 3) заклади, які дають ще вищу освіту.

Які написані слова на вивісці нашої школи? Хто пам'ятає?

«Загальноосвітня середня школа I-III ступенів № 10»

Що означає цей напис: - надає загальну середню освіту

– включає III рівні освіти:

- 1) початкова (1-4 класи)
- 2) базова (5-9 класи)
- 3) повна (10-11 класи)

Вчитель: А в яких ще навчальних закладах можна отримати повну середню освіту?

Метод «Мікрофон»

Вчитель за відповідями учнів продовжує складати схему:

Учні називають: гімназія, ліцей, НВК, колегіум, спеціалізовані школи, загальноосвітня школа – інтернат, спеціальна загальноосвітня школа, загальноосвітня школа – інтернат).

Вчитель: Ось ви закінчите 9 класів, який рівень освіти ви матимете?

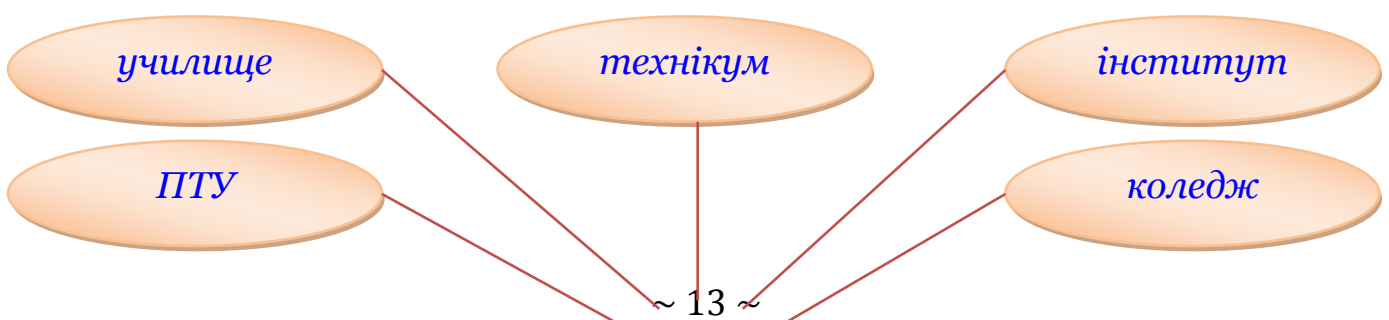
Чи достатньо цього згідно українського законодавства?

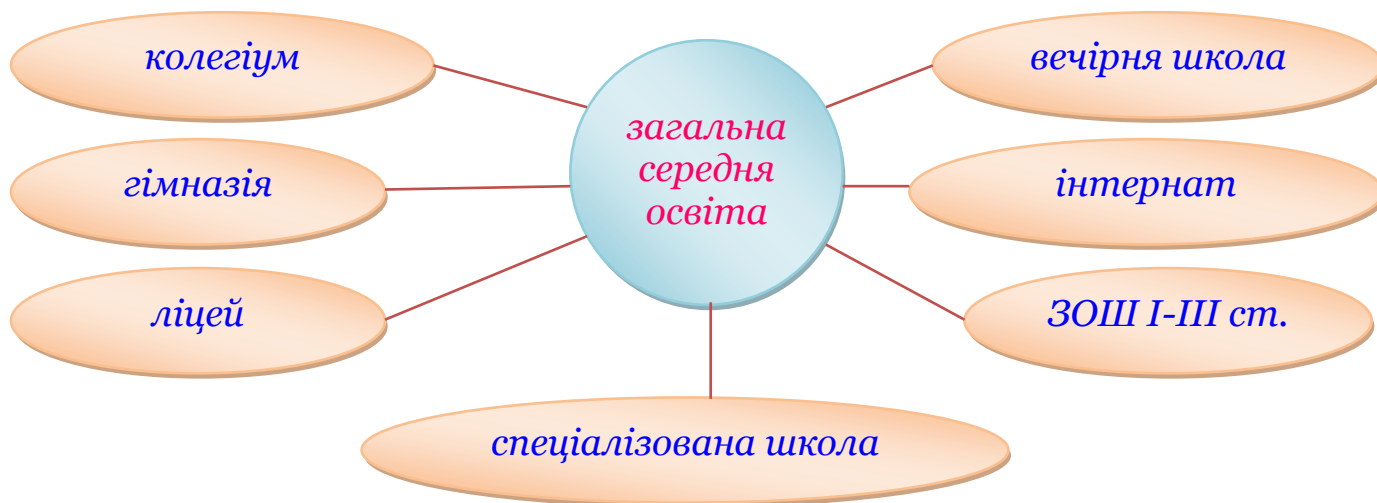
А де ви плануєте навчатись далі?

Де ще можна здобути середню освіту?

- професійно – технічні училища;
- вечірня школа;
- коледжі, технікуми, училища (вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації)

Метод «Кластер»

Розігрування правової ситуації учнями класу (опереджувальне завдання)
(Юридична задача [стор.67](#) підручника.

Ролі: Марійка, батько, мати, класний керівник

Аналіз правової ситуації (стор. 180)

Що ми порадимо родині? Як вийти з цієї ситуації?

Адже в Україні є обов'язковою повна середня освіта.

4.Права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу.

Хто ж є учасниками навчально-виховного процесу?

Так, це учні, батьки, вчителі. Кожен із них має свої права та обов'язки.

Робота з таблицею на стор.68 Учні опрацьовують і мають визначити, які права є однаковими для всіх учасників та чим вони відрізняються.

Складання порівняльної таблиці

Права	Однакові			
		учні	вчителі	батьки
	Участь у роботі органів шкільного само врядування, вибір форми навчання	Участь у конкурсах..., Обирати профіль навчання, користуватися навчальною базою	На повагу професійної честі та гідності, вибір засобів навчання, підвищення кваліфікації	Захищати законні інтереси дітей
Обов'язки		виконувати Статут школи, правила внутрішнього трудового розпорядку, правила для учнів, систематично і глибоко оволодівати знаннями, дотримуватися моральних та етичних норм, дбайливо ставитись до шкільного майна	Підвищувати професійний рівень, забезпечувати умови для засвоєння навчальних програм, захищати учнів від будь-яких форм насильства, дотримуватися педагогічної етики, виконувати Статут школи, правила внутрішнього трудового розпорядку	Забезпечувати умови для здобуття дитиною повн. заг. осв.

Вчитель: Як же зрозуміти: **Освіта - це право чи обов'язок?**

(на дошці записано запитання)

Метод «Прес» (Учні висловлюють свої думки):

Я вважаю...Тому що... Наприклад... Висновок.

IV. Рефлексія

Вчитель: Так що ж ми з вами дізнались та чого навчились.

Прошу заповнити останню колонку нашої **таблиці «ЗХД»**.

Декілька учнів озвучують.

Яку цінну для себе інформацію ви отримали? Які висновки зробили?

Оцінювання:

V. Домашнє завдання

1. Підготувати твір-роздум «Які права мені насправді потрібні в школі».

2. Підготувати листівку-заклик: «Краще навчатися в школі, ніж...»
(палити на дворі із друзями, бешкетувати на вулиці, грати в комп'ютерному клубі тощо).